

ВИСНОВОК
антикорупційної експертизи проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Деякі питання реалізації статті 21 Закону України
«Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та
управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»

Картка проєкту

Розробник проєкту постанови: АРМА	Мета проєкту – запровадити процедуру реалізації майна, зберігання якого через громіздкість неможливе без зайвих труднощів або витрати на забезпечення його зберігання чи управління ним співмірні з його вартістю, або яке швидко втрачає свою вартість, на підставі Примірного переліку рухомого майна, яке може бути передано для реалізації без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду	Проект постанови надіслано відповідно до §37 ² Регламенту Кабінету Міністрів України
-----------------------------------	--	---

Резюме антикорупційної експертизи

За результатами проведення антикорупційної експертизи проєкту постанови Національне агентство ідентифікувало низку корупціогенних факторів у положеннях проєкту постанови, зокрема щодо:

відсутності законодавчих підстав для розроблення проєкту порядку реалізації рухомого майна без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду;

відсутності у проєкті чітких та однозначних критеріїв визначення майна, що підлягає реалізації без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду.

Опис виявлених корупціогенних факторів

1. Невідповідність положень нормативно-правового акта положенням нормативно-правового акта, що має вищу юридичну силу, або міжнародним зобов'язанням України

Для реалізації вимог ст. 21 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі – Закон) проєктом постанови передбачається затвердити Примірний перелік рухомого майна, яке може бути передано для реалізації без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду (далі – Примірний перелік).

Разом з тим наразі чинною є постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 № 685 «Про Примірний перелік майна, в тому числі у вигляді предметів чи великих партій товарів, зберігання якого через громіздкість або з інших причин неможливе без зайвих труднощів, або витрати на забезпечення спеціальних умов зберігання якого чи управління яким співмірні з його вартістю, або яке швидко втрачає свою вартість, а також майна у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, що підлягає реалізації» (далі – постанова № 685), якою відповідно до ч. 4 ст. 21 Закону затверджено примірний перелік майна, аналогічний тому, що передбачений у проєкті. Вказана постанова була прийнята Кабінетом Міністрів України на виконання вимог ст. 21 Закону в редакції, що діяла до 01.11.2021 р.

Законом України від 14.07.2021 № 1648-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» щодо гарантій прав

інвесторів» (далі – Закон № 1648-IX), який набрав чинності 01.11.2021 р., до ст. 21 Закону внесено зміни – ч. 4 цієї статті, у якій було встановлено повноваження Кабінету Міністрів України визначати Примірний перелік, викладено у новій редакції.

Наразі у ч. 4 ст. 21 Закону безпосередньо встановлено критерії визначення майна, що підлягає реалізації. При цьому норми Закону не передбачають необхідності затверджувати Примірний перелік. Визначення такого переліку відповідно до Закону не віднесено до повноважень Кабінету Міністрів України. Без внесення змін до вказаної статті Закону затвердження вказаного переліку Урядом України виходило б за межі його повноважень, оскільки відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до п. 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 1648-IX Кабінет Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом мав привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Водночас у проєкті не пропонується визнати постанову № 685 такою, що втратила чинність. При цьому передбачений у проєкті Примірний перелік містить дещо відмінні від затверджених постановою № 685 критерії визначення відповідного майна, що підлягає реалізації. Одночасна дія вказаних порядків призведе до юридичної колізії, оскільки їхні положення допускають різне тлумачення положень ст. 21 Закону.

Отже, пропонований проєктом порядок визначення майна, що підлягає реалізації, суперечить вказаним нормам Закону та пов'язаний з корупційними ризиками безпідставної реалізації арештованого майна.

Рекомендації НАЗК:

безпосередньо у Законі встановити критерії та умови визначення рухомого майна, яке може бути передано для реалізації без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду, або передбачити в Законі повноваження Кабінету Міністрів України затверджувати Примірний перелік;

постанову № 685 визнати такою, що втратила чинність.

2. Перевищення законодавчо встановлених повноважень органу державної влади чи органу місцевого самоврядування

Відповідно до ч. 4 ст. 21 Закону *рухоме майно може бути передано для реалізації* без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду за наявності хоча б однієї з таких підстав:

- 1) майно піддається швидкому псуванню;
- 2) майно швидко втрачає свою вартість;
- 3) витрати на зберігання рухомого майна протягом одного календарного року становлять більше 50 відсотків його вартості.

Намагаючись розкрити критерії, які встановлені Законом, проєкт Примірного переліку не вирішує проблеми, а фактично розширює перелік майна, що може бути відчужено.

У проєкті пропонується встановити, зокрема, що *реалізації підлягає будь-яке рухоме майно* за рішенням слідчого судді, суду, на яке накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, за умови його належності до одного або більше видів майна, визначених у Примірному переліку.

Запропонований у проєкті порядок реалізації майна, на яке накладено арешт у кримінальному провадженні або у позовному провадженні у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення у дохід держави, та затверджений ним Примірний перелік не відповідають нормам ч. 4 ст. 21 Закону. Вказане положення проєкту допускає необґрунтовану реалізацію рухомого майна без дотримання вимог Закону у разі накладення арешту на таке майно.

Наприклад, відповідно до п. 4 Примірного переліку майно з огляду на його характеристики та/або властивості, що належить до ринку товарів, для якого характерним є періодична поява нових сучасних моделей або новітніх технологій, більш продуктивних і економічно вигідних рішень порівняно з ринками інших товарів, внаслідок чого таке майно зазнає зносу і втрачає вартість швидше порівняно з майном, що належить до ринку інших товарів (зокрема, транспортні засоби, електронне обладнання), належить до майна, яке швидко втрачає свою вартість.

При цьому наведене у проєкті визначення терміна «майно, яке швидко втрачає свою вартість» не дає можливості однозначно віднести ті чи інші товари до вказаної категорії. Зокрема, у проєкті не зазначено будь-яких характеристик автотransпортних засобів, електронного обладнання, які підлягатимуть реалізації, відсутні чіткі та зрозумілі критерії, які б давали змогу здійснити відповідну оцінку того чи іншого автотransпортного засобу/електронного обладнання.

Відсутність таких критеріїв може призвести до довільного віднесення будь-яких транспортних засобів (без урахування, наприклад, року випуску, експлуатаційних характеристик, ступеня зносу, ринкової вартості тощо), а також будь-якого електронного обладнання, на які накладено арешт, до категорії майна, яке швидко втрачає свою вартість, а отже, підлягає реалізації за рішенням слідчого судді, суду.

Водночас судовий контроль у цьому разі не убезпечуватиме від безпідставного включення до переліку майна, що підлягатиме реалізації, й тих транспортних засобів/електронного обладнання, які не відповідають вказаним у ч. 4 ст. 21 Закону вимогам (наприклад, таких, що мають унікальне призначення, експлуатаційні характеристики, раритетні моделі, що становлять колекційну цінність, тощо й не можуть бути віднесені до категорії майна, яке швидко втрачає свою вартість).

Додатково необхідно зазначити, що з огляду на специфічність вказаних активів належна оцінка їх споживчих характеристик неможлива без проведення фахової експертизи. Водночас проєкт не передбачає необхідності її проведення.

Рекомендації НАЗК:

встановити у проєкті чіткі однозначні критерії визначення рухомого майна, яке може бути передано для реалізації без згоди власника за рішенням слідчого судді, суду;

передбачити підстави для обов'язкового попереднього проведення фахової експертизи такого майна з наданням слідчому судді, суду відповідного висновку.

Висновок:

проєкт постанови містить корупціогенні фактори та потребує доопрацювання з урахуванням наведених рекомендацій.

**В.о. Голови Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Роман СУХОСТАВЕЦЬ